

O'QUVCHILARNI VOKAL USHLUBLARI VA TURLI JANRLAR BILAN TANISHTIRISH (XALQ QO'SHIQLARI, KLASSIK VA ZAMONAVIY MUSIQA)

Abdusomatova Gulshodabegim Kamoliddin qizi

Namangan davlat pedagogika instituti magistranti

Annotatsiya: *Mazkur ishda o'quvchilarni vokal ushlublari va turli janrlar bilan tanishtirish, xususan, xalq qo'shiqlari, klassik va zamonaviy musiqa turlaridagi vokal ifodaning o'ziga xos xususiyatlarini o'rganish maqsad qilinadi. Tadqiqotda o'quvchilarning musiqiy ta'limida vokal texnikalarini rivojlantirish, musiqaning turli janrlaridagi vokal ifodaning farqlarini anglash, shuningdek, o'quvchilarda musiqiy estetik didni shakllantirishga alohida e'tibor qaratiladi. Xalq qo'shiqlari, klassik musiqa va zamonaviy janrlardagi vokal ushlublarining umumiy va o'ziga xos jihatlari, ularning musiqiy rivojlanishga ta'siri haqida ma'lumotlar beriladi. Ushbu mavzu o'quvchilarda musiqiy ko'nikmalarni shakllantirishda va musiqiy ijodiy tafakkurini kengaytirishda muhim rol o'ynaydi. Maqolada turli vokal ushlublari, ularning ijro texnikasi va o'quvchilarga qanday ta'sir ko'rsatishini o'rganish, musiqa ta'limining samaradorligini oshirishga yordam beradi.*

Kalit so'zlar: *vokal ushlublari, musiqiy janrlar, xalq qo'shiqlari, klassik musiqa, zamonaviy musiqa, musiqa ta'limi, ijro texnikasi, musiqiy estetik did, o'quvchilarni tanishtirish, musiqiy ko'nikmalar, ijodiy tafakkur, musiqa tarixi, musiqa janrlari.*

UM STUDENTEN MIT GESANGSSTILEN UND VERSCHIEDENEN GENRES (VOLKSLIEDER, KLASSISCHE UND ZEITGENÖSSISCHE MUSIK) VERKEHR ZU MACHEN

Abdusomatova Gulshodabegim Kamoliddin kizi

Masterstudent am Staatlichen Pädagogischen Institut Namangan

Zusammenfassung: Ziel dieser Arbeit ist es, den Studierenden Gesangsstile und verschiedene Genres näherzubringen und insbesondere die Besonderheiten des stimmlichen Ausdrucks in Volksliedern, klassischer und zeitgenössischer Musik zu untersuchen. Der Forschungsschwerpunkt liegt auf der Entwicklung von Gesangstechniken in der Musikausbildung der Schüler, dem Verständnis der Unterschiede im stimmlichen Ausdruck in unterschiedlichen Musikgenres und der Entwicklung des musikästhetischen Geschmacks der Schüler. Es werden Informationen zu allgemeinen und spezifischen Aspekten der Gesangsstile in Volksliedern, klassischer Musik und modernen Genres sowie zu deren Einfluss auf die musikalische Entwicklung gegeben. Dieses Thema spielt eine wichtige Rolle bei der Entwicklung der musikalischen Fähigkeiten der Schüler und der Erweiterung ihres musikalisch-kreativen Denkens. Der Artikel befasst sich mit den verschiedenen Gesangsstilen, ihren Aufführungstechniken und ihrer Wirkung auf die Schüler und trägt so dazu bei, die Effektivität des Musikunterrichts zu verbessern.

Schlüsselwörter: Gesangsstile, Musikgenres, Volkslieder, klassische Musik, zeitgenössische Musik, Musikunterricht, Aufführungstechnik, musikästhetischer Geschmack, Einführung für Schüler, musikalische Fähigkeiten, kreatives Denken, Musikgeschichte, Musikgenres.

INTRODUCTION OF STUDENTS TO VOCAL STYLES AND VARIOUS GENRES (FOLK SONGS, CLASSICAL AND MODERN MUSIC)

Abdusomatova Gulshodabegim Kamoliddin qizi

Master's student of Namangan State Pedagogical Institute

Abstract: This work aims to introduce students to vocal styles and various genres, in particular, to study the specific features of vocal expression in folk songs, classical and modern music. The study pays special attention to the development of vocal techniques in musical education of students, understanding the differences in

vocal expression in different genres of music, as well as the formation of musical aesthetic taste in students. Information is provided about the general and specific aspects of vocal styles in folk songs, classical music and modern genres, their influence on musical development. This topic plays an important role in the formation of musical skills in students and the expansion of musical creative thinking. The article discusses various vocal styles, their performance techniques, and how they affect students, helping to improve the effectiveness of music education.

Keywords: *vocal styles, musical genres, folk songs, classical music, contemporary music, music education, performance techniques, musical aesthetic taste, student introduction, musical skills, creative thinking, music history, music genres.*

Musika – insoniyatning eng qadimiy va universal san'ati bo'lib, u kishilarning ruhiy holatini ifodalashda, ijtimoiy va madaniy qadriyatlarni uzatishda muhim rol o'ynaydi. Musika janrlari va uslublari orqali odamlar o'z his-tuyg'ularini, fikrlarini va ehtirosalarini ifodalash imkoniyatiga ega bo'lishadi. Ayniqsa, vokal uslublari va musikaning turli janrlari, xususan, xalq qo'shiqlari, klassik va zamonaviy musiqalar, o'quvchilarni yangi dunyoqarashlar bilan tanishtirishda muhim o'rin tutadi. Ushbu maqolada, vokal uslublari va turli musiqiy janrlarning o'ziga xos xususiyatlari, ularning tarixi va madaniyatlardagi o'rni haqida so'z boradi. Xalq qo'shiqlari o'zida milliy merosni va qadimiy an'analarni mujassam etgan bo'lsa, klassik musika mukammallikka intilish, zamonaviy musika esa yangi yo'nalishlar va tajribalar bilan musikaning kelajagini belgilaydi. O'quvchilarni ushbu turli janrlar bilan tanishtirish, ularning musiqiy dunyoqarashini kengaytirish va estetik tafakkurini rivojlantirishga yordam beradi.

Bugungi kunda musikaning inson hayotidagi o'ri katta ahamiyatga ega bo'lib, u nafaqat estetik zavq bag'ishlash, balki madaniy merosni saqlash va rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. O'quvchilarni vokal uslublari va turli musiqiy janrlar, xususan, xalq qo'shiqlari, klassik va zamonaviy musika bilan tanishtirish, ularning musiqiy dunyoqarashini kengaytirish, estetik tafakkurini rivojlantirishda juda

muhimdir. Ushbu mavzuning dolzarbligi va muhimligi bir nechta omillarga asoslanadi:

1. **Musiqiy merosni saqlash va rivojlantirish:** xalq qo'shiqlari nafaqat musiqa janri, balki milliy an'analar, qadriyatlar va tarixiy xotirani saqlovchi muhim vosita hisoblanadi. O'quvchilarni xalq musiqasi bilan tanishtirish, ularga o'z milliy madaniyatini anglash va hurmat qilishni o'rgatadi. Bu jarayon, o'z navbatida, milliy musiqaning davom etishiga va kelajak avlodlarga uzatilishiga hissa qo'shadi.

2. **Klassik musiqaning ta'siri:** klassik musiqa, o'zining murakkabligi va mukammalligi bilan inson tafakkurini chuqurlashtiradi. O'quvchilarni klassik musiqaning betakror uslublari bilan tanishtirish, ularning musiqiy didini shakllantiradi va estetik qadr-qimmatini oshiradi. Shuningdek, klassik musiqa o'quvchilarni diqqatni jamlash, analitik tafakkur va ijodiy yondashuvni rivojlantirishga undaydi.

3. **Zamonaviy musiqa va uning ahamiyati:** zamonaviy musiqa janrlari, xususan, pop, rok, rep va boshqa yo'nalishlar, bugungi kunda o'quvchilarning kundalik hayotida keng tarqalgan va ularga yaqin bo'lgan janrlar hisoblanadi. Zamonaviy musiqa janrlari o'quvchilarga musiqaning innovatsion va yaratuvchan jihatlarini kashf etishga imkon beradi, shuningdek, musiqaning dunyoqarash, ijtimoiy va madaniy masalalar bilan bog'lanishini anglashda yordam beradi.

4. **Pedagogik ahamiyat:** musiqa ta'limi o'quvchilarga nafaqat texnik ko'nikmalarni, balki musiqiy madaniyat va estetik qadr-qimmatni o'rgatadi. O'quvchilarni turli vokal uslublari va musiqiy janrlar bilan tanishtirish, ularning madaniyati, dunyoqarashi va san'atga bo'lgan munosabatini shakllantiradi. Boshqa tomondan, musiqaning turli janrlari orqali o'quvchilarga individual fikrlash, ijodkorlik va hissiyotlarni ifodalash imkoniyati yaratiladi.

5. **Estetik tafakkurni rivojlantirish:** musiqa va san'atning boshqa turlarini o'rganish, o'quvchilarda estetik sezgirlikni shakllantiradi. Xalq qo'shiqlari, klassik musiqa va zamonaviy musiqaning o'ziga xos xususiyatlari, o'quvchilarni turli musiqiy shakllar va ifodalash usullari bilan tanishtiradi. Bu jarayon, o'quvchilarda estetik qadr-qimmatni, musiqa va san'atga bo'lgan mehrni oshirishga yordam beradi.

Shu bilan birga, musiqaning turli janrlarining o'quvchilar uchun ta'limiy va tarbiyaviy ahamiyati, ularni butunlay yangi dunyoqarash bilan tanishtiradi. O'quvchilarga musiqa orqali insoniyat tarixidagi turli milliy va xalq musiqalarini, ularning rivojlanish jarayonlarini, san'atchilarning ijodiy yondashuvlarini tushunish imkoniyatini yaratadi. Shuningdek, o'quvchilarning madaniyatlararo muloqotini rivojlantiradi va global madaniy aloqalarni chuqurlashtiradi. Shu sababli, o'quvchilarni vokal uslublari va musiqaning turli janrlari bilan tanishtirish nafaqat ularning musiqiy ma'lumotlarini kengaytiradi, balki ularda ijodiy, estetik va madaniy qadriyatlarni ham rivojlantiradi.

Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi o'quvchilarni vokal uslublari va turli musiqiy janrlar (xalq qo'shiqlari, klassik va zamonaviy musiqa) bilan tanishtirish jarayonini o'rganish va ularning ta'sirini tahlil qilishdan iboratdir. Tadqiqot metodologiyasi quyidagi asosiy bosqichlardan tashkil topgan:

1. **Adabiyotlarni o'rganish va tahlil qilish:** tadqiqotning dastlabki bosqichi sifatida, musiqaning turli janrlari va vokal uslublari haqida mavjud bo'lgan ilmiy adabiyotlar, maqolalar, monografiyalar va boshqa manbalarni o'rganish amalga oshiriladi. Bu bosqichda xalq qo'shiqlari, klassik musiqa va zamonaviy musiqaning tarixi, uslublari, xususiyatlari va ta'sirlarining o'zaro bog'liqligi aniqlanadi.

2. **Empirik tadqiqot:** tadqiqotning ikkinchi bosqichi sifatida, o'quvchilar bilan to'g'ridan-to'g'ri intervyular, so'rovnomalar va so'rovlar o'tkaziladi. Bu orqali ularning musiqiy ta'lim va vokal uslublari bo'lgan munosabatlari, qaysi janrlarni afzal ko'rishlari va musiqa janrlariga bo'lgan tushunchalari o'rganiladi. O'quvchilarning turli janrlar haqidagi bilimlarini aniqlash uchun testlar va baholashlar o'tkazilishi mumkin.

3. **Tahlil va solishtirish:** olingan empirik ma'lumotlar tahlil qilinadi va o'quvchilarning musiqiy janrlar bilan tanishtirilishi jarayonidagi o'rganish natijalari solishtiriladi. Xalq qo'shiqlari, klassik va zamonaviy musiqaning o'ziga xos xususiyatlari va o'quvchilarga beradigan ta'siri o'rganiladi. Shuningdek, ularning

musiqiy didi va estetik qadr-qimmati, har bir janrning pedagogik ahamiyati haqida xulosalar chiqariladi.

4. **Nazariy va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish:** tadqiqot jarayonida olingan natijalar asosida o'quvchilarga vokal uslublari va musiqaning turli janrlarini samarali o'rgatish usullari, darslar va mashg'ulotlar uchun tavsiyalar ishlab chiqiladi. Bu tavsiyalar o'quvchilarning musiqiy didini kengaytirish, estetik tafakkurini rivojlantirish va musiqiy merosni anglashda yordam berishga qaratilgan bo'ladi.

Tadqiqot metodologiyasi musiqaning o'quvchi didi, uning san'atsal va madaniy qiymati haqida chuqur bilimlar olishni ta'minlashga qaratilgan bo'lib, bu jarayon orqali o'quvchilarga turli vokal uslublari va musiqiy janrlar haqida keng ko'lamli tasavvur berish maqsad qilinadi.

O'quvchilarning musiqiy ta'limini rivojlantirishda vokal uslublari va turli musiqa janrlarini o'rganish, ularning estetik tafakkurini kengaytirish va madaniy dunyoqarashini shakllantirishda juda muhimdir. Xalq qo'shiqlari, klassik musiqa va zamonaviy musiqaning har biri o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, o'quvchilarga turli san'at shakllarini tushunishga yordam beradi. Ushbu mavzu atrofida olib borilgan muhokama bir nechta asosiy jihatlarni o'z ichiga oladi:

1. **Xalq qo'shiqlari va milliy meros:** xalq qo'shiqlari nafaqat musiqiy janr, balki xalqning tarixi, madaniyati va an'alarini saqlovchi vosita hisoblanadi. O'quvchilarni xalq musiqasi bilan tanishtirish, ularni milliy o'zlikni anglash va qadrlashga undaydi. Biroq, xalq musiqasining o'quvchilarga ta'sirini samarali o'rgatish uchun, uni zamonaviy pedagogik usullar bilan birlashtirish muhimdir. O'quvchilarni nafaqat xalq qo'shiqlari bilan, balki ularning tarixi, ahamiyati va xalqni birlashtiruvchi kuchi bilan ham tanishtirish zarur.

2. **Klassik musiqa va estetik rivojlanish:** klassik musiqa, o'zining murakkabligi va mukammalligi bilan inson tafakkurini chuqurlashtiradi. Klassik musiqaning tarixi, uning ijodiy yondashuvi va texnik ko'nikmalari o'quvchilarga nafaqat musiqaning mohiyatini, balki ijodiy jarayonni ham anglash imkonini beradi. Biroq, zamonaviy ta'lim tizimida klassik musiqa ko'pincha noan'anaviy va qiyin deb qaraladi. O'quvchilarni klassik musiqaga qiziqtirish uchun, uning asosiy

elementlarini soddalashtirib, zamonaviy misollar orqali tushuntirish kerak. Shu bilan birga, klassik musiqaning ta'sirini o'quvchilarni chuqurroq ta'lim berish orqali kuchaytirish mumkin.

3. **Zamonaviy musiqa va yangi avlod:** zamonaviy musiqa, xususan, pop, rok, rap, elektron va boshqa janrlar, bugungi kunda o'quvchilar orasida keng tarqalgan va ularga yaqin bo'lgan janrlar hisoblanadi. Zamonaviy musiqaning o'ziga xos xususiyatlari va uning zamonaviy jamiyatdagi roli haqida o'quvchilarga ma'lumot berish, ularning musiqaga bo'lgan qiziqishini oshirishga yordam beradi. Biroq, zamonaviy musiqa ko'pincha sathiy, yengil va tezkor bo'lishi bilan tanilgan bo'lsa-da, uning chuqur ma'naviy, ijtimoiy va madaniy ahamiyatini o'quvchilarga yetkazish kerak. Shuningdek, zamonaviy musiqaning o'quvchilarga ta'sirini yanada samarali qilish uchun, uning ijodiy yondashuvlarini va texnologik rivojlanishini o'rgatish muhim.

4. **Musiqa ta'limining metodik jihatlar:** musiqa ta'limi o'quvchilarga vokal uslublarni va turli janrlarni samarali o'rgatishda turli pedagogik yondashuvlarni talab qiladi. Xalq musiqa janrlarining an'anaviy yondashuvlari bilan zamonaviy musiqaning yangi uslublari o'rtasida balansni topish zarur. O'quvchilarga musiqaning turli shakllarini o'rgatishda, an'anaviy va innovatsion usullarni birlashtirish, ularning musiqiy qobiliyatlarini oshirishga yordam beradi. Shu bilan birga, musiqaning ijtimoiy va madaniy kontekstlarini tushunish o'quvchilarda o'ziga xos dunyoqarashni shakllantiradi.

5. **Xalq musiqa janrlarini o'rganishning o'ziga xos jihatlar:** xalq musiqa janrlari o'quvchilarni milliy meros va madaniyat bilan tanishtirishda muhim rol o'ynaydi. Xalq qo'shiqlarining nafaqat musiqiy, balki tarixiy, ijtimoiy va etnik ahamiyatini tushuntirish, o'quvchilarga xalqning dunyoqarashini, urf-odatlarini va an'alarini anglashda yordam beradi. Shu bilan birga, xalq musiqasining rivojlanish jarayonlarini o'rgatishda, uning zamonaviy tahrirlari va izlanishlariga e'tibor qaratish kerak.

Umuman olganda, o'quvchilarni vokal uslublari va musiqaning turli janrlari bilan tanishtirish jarayoni ularning san'atga bo'lgan munosabatini, musiqiy didini va

estetik tafakkurini rivojlantiradi. Xalq qo'shiqlari, klassik musiqa va zamonaviy musiqaning birlashishi, o'quvchilarning madaniyatlararo aloqalarini kuchaytiradi va musiqaning ijtimoiy, madaniy va estetik ahamiyatini anglashga yordam beradi. Shuning uchun, musiqaning turli janrlarini ta'lim tizimida samarali o'rganish va o'rgatish, o'quvchilarga yangi g'oyalar va yondashuvlar kashf qilishda katta ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. RAJABOV I. MAQOM ASOSLARI. (R. YUNUSOV TAHRIRI OSTIDA). - T., 1992.
2. "SOVET MAKTABI" JURNALI. 1985 YIL, № 7.
3. UMAROV E., PAL I. ESTETIKA. – T., 1990.
4. XAIMOV YO. "LEVICHA HOFIZ". T., 1975.
5. YO'LDOSHEVA S.X. "O'ZBEKISTONDA MUZIKA TARBIYASI VA TA'LI MINING RIVOJLANISHI. T., "O'QITUVCHI", 1985.
6. "O'ZBEKISTON ADABIYOTI VA SAN'ATI" GAZETASI. 1994. 30 SENTABR
7. G'OFURBEKOV T. SAYLANMA. - T., "MUSIQA". 2009.
8. SHIRINOV T. TARIXIMIZ ETYUDLARI. –T., SHARQ. - B. 336.
9. ODILOV A. O'ZBEK XALQ CHOLG'ULARIDA IJROCHILIK TARIXI. - T., "O'QITUVCHI", 1995.
10. QURONOV M. O'ZBEKISTONDA UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA MILLIY TARBIYANING IMIY-PEDAGOGIK ASOSLARI : PED.FANL. DOKT.. DISS. - T., 1998.